

самостійно призначати експертизи. Як свідчить практика, це не ускладнює сам процес розслідування та сприяє нормальному функціонуванню системи органів правопорядку.

По-третє, окремо слід звернутися до питання щодо процесуальної самостійності слідчого. Згідно із ч. 5 ст. 40 КПК слідчий, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог КПК, є самостійним у своїй процесуальній діяльності. Виходячи з аналізу положень КПК доречно постає питання щодо рівня його процесуальної самостійності. Слідчий позбавлений можливості самостійно приймати процесуальні рішення щодо застосування будь-яких заходів забезпечення кримінального провадження, залучення експерта до кримінального провадження.

Вищевказане надає підстави стверджувати про нагальну потребу перегляду положень КПК та вирішення проблемних питань досудового розслідування, що сприятиме підвищенню рівня ефективності протидії злочинності.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.1(477)

Олександр Олександрович ОРЛОВ,

курсант групи Ф-1-14-7 ХНУВС

Науковий керівник: доцент кафедри кримінального процесу
та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС
кандидат юридичних наук Абламський С. Є.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ОСОБИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Із набранням чинності КПК 2012 р. на законодавчому рівні та в теорії кримінального процесу з'явилась низка новацій, однією з яких є негласні слідчі (розшукові) дії (далі – НСРД). За допомогою таких дій слідчий, прокурор реалізують свої повноваження щодо збирання (отримання) доказів, при цьому не повідомляючи особу, щодо якої вони проводяться. Водночас на сьогодні залишається ще багато не розкритих питань практичного застосування НСРД. Дослідивши статистику звернень із клопотаннями про дозвіл на проведення НСРД, можливо побачити, що найбільшу кількість клопотань про проведення НСРД становлять клопотання про зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж та про установлення місцезнаходження радіоелектронних засобів.

Безпосередньою метою проведення негласних слідчих (розшукових) дій є отримання відомостей про злочин та особу, яка його вчинила. При цьому КПК не пов'язує коло осіб, щодо яких вони можуть проводитися, з їх процесуальним статусом. Тобто негласні слідчі (розшукові) дії можуть здійснюватися не тільки відносно підозрюваного, а й інших осіб, які можуть і не мати процесуального статусу в конкретному кримінальному провадженні, за виключенням втручання у приватне спілкування захисника, священнослужителя з підозрюваним, обвинуваченим, засудженим, виправданим (ч. 5 ст. 258 КПК). Захищаючи конституційні права, КПК наголошує, що особи, права яких були тимчасово обмежені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваний, його захисник мають бути письмово повідомлені прокурором або за його дорученням слідчим протягом дванадцяти місяців з дня припинення таких дій, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом.

16 січня 2014 року Верховна Рада України підтримала проект закону № 3879 «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та процесуальних законів про додаткові заходи захисту безпеки громадян. Цим Законом вносились зміни, зокрема і до Закону України «Про телекомунікації», а саме: ч. 2 ст. 63 доповнили пунктом 11 такого змісту: «(11) надання телекомунікаційних послуг із використанням ідентифікаційних телекомунікаційних карток здійснюється на підставі укладеного між оператором телекомунікацій і споживачем телекомунікаційних послуг договору в порядку, передбаченому законодавством». Тобто SIM-карти у мобільних операторів потрібно було купувати лише на підставі письмового договору з оператором телекомунікацій. Але вже 28 січня 2014 року ці зміни були скасовані на підставі Закону України «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України» № 732-VII від 28 січня 2014 року і в подальшому Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо припинення норм законів, схвалених 16 січня 2014 року» № 767-VII від 23 лютого 2014 р.

Підсумовуючи вищевикладене, хочу наголосити, що для уникнення такого вища як «зловживання правом» слідчим суддям слід пильніше ставитися до клопотань слідчого, прокурора про проведення відповідної негласної слідчої (розшукової) дії. Також слід підвести роботу суду та прокуратури до реалій чинного законодавства та сьогодення. Зокрема, на теперішній час залишається не роз'ясненим питання, яким чином слід розпочинати проводити негласні слідчі (розшукові) дії, для проведення яких необхідна ухвала слідчого судді або дозвіл прокурора, у нічний час доби. Коли на добове чергування заступає лише слідчий, а графік роботи суду ПН-ПТ, з 09-00 до 18-00.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.1(477)

Олександр Олександрович ШАТУРСЬКИЙ,

курсант групи Ф1-302 ХНУВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінального процесу
та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС
кандидат юридичних наук Романюк В. В.

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧОГО З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ

Однією з головних вимог швидкого, повного та неупередженого розслідування злочинів є правильно побудована взаємодія слідчого з оперативними підрозділами, про що закріплено в ст. 41 КПК України. Питання, пов'язані із взаємодією є актуальними, оскільки безпосередньо пов'язані із завданням посилення ефективності боротьби зі злочинністю.

Над проблематикою взаємодії між слідчим та оперативними працівниками працювали багато науковців, думки яких сходяться у тому, що нею є заснована на нормативних актах спільна діяльність суб'єктів взаємодії у вигляді надання допомоги фізичного та інтелектуального характеру з метою виконання загальних та конкретних завдань (доручень), які виникають під час кримінального провадження. Крім того, можна зробити висновок, що взаємодія слідчого з оперативними підрозділами це їх спільна діяльність, узгоджена єдиною метою (розслідування злочинів).

Відомі такі форми взаємодії:

- взаємодія у складі слідчо-оперативної групи;
- створення слідчої групи при розслідуванні кримінальних правопорушень;
- виконання письмових доручень слідчого;
- взаємодія при зупиненні досудового розслідування;
- оперативне супроводження досудового розслідування.

Відповідно до ч. 3 ст. 41 КПК України та п. 2 ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», доручення слідчого є обов'язковими до виконання. Слід зазначити, що слідчий має право давати доручення лише на проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, але більшість слідчих нехтують цією нормою та доручають проведення інших процесуальних дій. Тому на сьогоднішній день з боку оперативних працівників можна почути нарікання з приводу того, що слідчі зловживають своїми повноваженнями і доручають виконання таких процесуальних дій, які могли б виконати самостійно. Виходячи з цього для того щоб уникнути «недосконаlostі» під час надання та виконання доручень, в ньому повинно бути чітко сформоване завдання, яке повинен розуміти оперативний працівник виконуючи доручення. Воно має бути вмотивованим, містити інформацію, необхідну для його виконання, строки виконання, конкретний слідчий, якому слід направляти матеріали виконання доручення.

Порушення таких засад взаємодії як законність, професійна етика, чіткий розподіл завдань та повноважень та організуюча роль слідчого тягне за собою негативні наслідки у вигляді, наприклад, затягування строків досудового розслідування.

Враховуючи вищесказане можна зробити висновок, що запорукою успішного розслідування всіх злочинів є постійна та злагоджена взаємодія слідчого з оперативними підрозділами. Організація взаємодії при розслідуванні кримінальних правопорушень являє собою досить складну і комплексну діяльність, яка передбачає реалізацію цілої низки послідовних і взаємопов'язаних процесуальних заходів, спрямованих на максимальне досягнення завдань кримінального процесу. Вважаю, що це є рушійною силою в боротьбі з криміногенною обстановкою в державі.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.1(477)

Олексій Георгійович БАРБАШОВ,

курсант групи Ф4-201 ХНУВС

Науковий керівник: доцент кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС кандидат юридичних наук Фоміна Т. Г.

ЩОДО ПРОБЛЕМ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ СЛІДЧОГО ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У наші дні досудове розслідування кримінальних правопорушень здійснює слідчий, повноваження якого визначено у ст. 40 КПК України. Незалежно від відомчої належності, усі слідчі мають однакові повноваження, проводять розслідування в одному і тому самому процесуальному порядку. Найчастіше процесуальну самостійність слідчого розуміють як важливий елемент його статусу, який полягає у праві слідчого при провадженні досудового розслідування самостійно приймати всі рішення про його спрямування і про провадження слідчих (розшукових) дій при повній відповідальності за їх законне і своєчасне проведення.

Саме слідчий покликаний забезпечити всебічне, повне та неупереджене розслідування злочину та виконання інших завдань кримінального провадження, що є неможливим без забезпечення його реальною, а не номінальною процесуальною самостійністю. Незважаючи на те, що у напрямі забезпечення процесуальної самостійності слідчого працювало багато вчених, практична реалізація цілого ряду питань, пов'язаних із цією проблемою, залишається далекою від вирішення. Значною мірою цьому сприяє недостатньо чітка законодавча регламентація положень про процесуальну самостійність слідчого й фактична відсутність механізму їх правового забезпечення.

У ч. 5 ст. 40 КПК України закріплено, що слідчий, здійснюючи свої повноваження, є самостійним у своїй процесуальній діяльності. Межі процесуальної самостійності слідчого, спираючись на цю норму, мають дещо сумнівний характер, адже ряд посадових осіб (керівник органу досудового розслідування, прокурор, слідчий суддя) мають право у порядку, визначеному законом, втручатись у діяльність слідчого, що, на наше переконання, обмежує його самостійність і незалежність.

Доцільно звернути увагу на право слідчого щодо оскарження дій прокурора. Ч. 3 ст. 40 КПК України передбачає право слідчого звернутися до керівника органу досудового розслідування у випадках відмови прокурора у погодженні клопотань. Натомість, ч. 3 ст. 312 КПК України містить правило, за яким оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора не зупиняє їх виконання, що прямо примушує слідчого і під час оскарження ним рішень прокурора діяти всупереч своєму внутрішньому переконанню. Для посилення процесуальної самостійності слідчого, вважаємо, це правило потрібно було б скасувати.

Однією з останніх новацій є порядок призначення експертиз у кримінальному провадженні. Так, змінами до КПК України від 16.03.2018 р. передбачено проведення експертиз експертними установами, експертом або експертами лише за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження (ст. 242-244). При